

بازگشت بخش‌های خبری

در پی حمله رژیم صهیونیستی به ساختمان شیشه‌ای صداوسیما، بسیاری از بخش‌های خبری و برنامه‌های زنده تلویزیونی متوقف شدند. پیمان جبلی، رئیس سازمان صداوسیما روز گذشته در گفت‌وگویی درباره بازگشت بخش‌های خبری و وضعیت این برنامه‌ها گفت: «همکاران ما با شجاعت، غیرت و تعصب همه برنامه‌ها و بخش‌های خبری را ادامه می‌دهند. البته ما دیگر جایی به‌نام استودیوی شبکه خبر نداریم اما به‌تدریج بازسازی خواهد شد و فکر می‌کنم ظرف یکی، دو روز آینده همه بخش‌های خبری از جمله ۳۰:۲۰ به‌جای خود برمی‌گردند.» با وجود اشاره جبلی به اینکه دیگر استودیو شبکه خبر نداریم، اما در ادامه صحبت‌هایش از کارمندان شبکه خبر تقدیر کرده و گفته: «خوشبختانه شبکه خبر با شجاعت همکاران ما خصوصاً شجاعت مثال‌زدنی سرکار خانم امامی بدون وقفه به کار خود ادامه داد. من مجدداً از همکاران غیور و شجاعم در رسانه ملی تشکر می‌کنم و دست و بازوی آنها را می‌بوسم. این مسیر ادامه دارد.»

تقدیر رسانه سپاه از معین

روز گذشته نصرالله معین، خواننده پاپی که پس از انقلاب بیشتر فعالیت‌اش در لس‌آنجلس بوده و در میان عام مردم بسیار محبوب است، در پست اینستاگرامی که ویدئویی از یکی از اجراهای زنده‌اش درباره ایران است، درباره این روزهای وطن نوشت. او در این پست نوشت: «وطن تنها میراثی است که هرگز نمی‌توان آن را خرج کرد، هدیه داد یا فروخت. رنجی که این خاک هم‌اکنون می‌کشد قلب ما را می‌فشارد. به امید رهایی و آزادی از این رنج بزرگ که دامن این خاک را گرفته» پس از انتشار این پست از سوی نصرالله معین، رسانه بیسیم چی مدیا، وابسته به سپاه پاسداران این پست را بازنشر داد و در آن از معین خواننده با نام استاد نصرالله معین یاد کرد. این موضوع این امید را به وجود می‌آورد که پس از پایان یافتن جنگ و برگشتن به شرایط عادی هم شاهد استمرار این همگرایی باشیم.

خدای جنگ روی آنتن

«خدای جنگ» یکی از آثار تولیدشده توسط سازمان فرهنگی هنری اوج بود که در چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر که بهمن‌ماه سال گذشته برگزار شد، حضور پیدا کرد. این فیلم به نویسندگی احسان ثقفی و کارگردانی حسین دارابی، روایتی حساس از یک اتفاق تاریخی و مهم معاصر را در جنگ ایران و عراق پیرامون آغازین روزهای ایجاد یگان موشکی نیروهای مسلح ایران با محوریت حسن طهرانی‌مقدم به تصویر می‌کشد. شخصیت حسن طهرانی مقدم در این فیلم به‌صورت مستقیم حضور ندارد و این اتفاق از زاویه نگاه یکی از هم‌زمان او با بازی ساعد سهیلی روایت می‌شود. این فیلم هنوز به اکران عمومی در سینماها در نیامده، اما براساس شرایط موجود و با تصمیم‌گیری سازندگان آن قرار است برای اولین‌بار، امروز ساعت ۱۶ روی آنتن شبکه یک سیما برود.

چگونه در جنگ بنویسیم

راهنمای پوشش رسانه‌ای جنگ با نگاهی به دستورالعمل‌های رسانه‌های بین‌المللی

مسعود شاه‌حسینی

خبرنگار گروه فرهنگ

چند روزی است کشور ما به‌طور مستقیم درگیر جنگی تحمیلی شده است؛ جنگی که با تجاوز آشکار اسرائیل به خاک‌مان آغاز شد و تاکنون جان تعدادی از فرماندهان، نخبگان و هم‌وطنان بی‌گناه‌مان را گرفته و خسارت‌هایی هم به‌جا گذاشته است. حالا دیگر تردیدی نیست که در وضعیت اضطراری جنگی به‌سر می‌بریم؛ وضعیتی که از همه ما می‌طلبد بیش از هر زمان مراقب جان خود، عزیزان و اطرافیان‌مان باشیم و با دقت و جدیت، توصیه‌های ایمنی و استانداردهای حفظ جان را رعایت کنیم. در چنین روزهایی، نقش رسانه‌ها از همیشه حساس‌تر و تعیین‌کننده‌تر می‌شود. در میانه دود و آتش، رسانه مسئول انتقال حقیقت است؛ همان حقیقتی که در ازدحام خبرهای فوری، شایعات بی‌پایه و روایت‌های متضاد، بیش از همیشه نیازمند دقت، راستی‌آزمایی و روایت انسانی است. چراکه تحولات یک دهه گذشته روزنامه‌نگاری را متحول کرده و چالش‌های زیادی بر سر‌راه آن قرار داده است؛ از تبدیل اطلاعات نادرست به سلاح گرفته تا تهدیدهای فزاینده علیه خبرنگاران و تحریریه‌ها و نیز گسترش فناوری‌هایی که مرز میان واقعیت و جعل را هر روز باریک‌تر می‌کنند. در این میان یک اصل کماکان پابرجاست: روزنامه‌نگاری مسئولانه یعنی ایستادن بر پای حقیقت، حتی در میانه میدان مین؛ یعنی وفاداری به راستی، دقت، اخلاقی عمل کردن و پرهیز از درشت‌نمایی، کوچک‌نمایی یا بهره‌برداری اِبزاری از رنج انسان‌ها. تجربه جهانی نیز نشان می‌دهد که رسانه‌های حرفه‌ای در شرایط بحران، به‌ویژه جنگ، بر پایه پروتکل‌های مشخص و آزموده‌ای عمل می‌کنند تا از یک سو جان خبرنگاران، منابع خبری و مخاطبان خود را به خطر نیاندازند و از سوی دیگر، تصویری تحریف‌شده، شعاری یا هیجانی از واقعیت نسازند. به نظر می‌رسد که در این روزها ما نیز نیاز داریم دوباره چنین آموزه‌هایی که برخی‌شان را در کلاس‌های روزنامه‌نگاری یاد گرفته‌ایم و بخش اعظم آن را به تجربه، مرور کنیم. در زمانه‌ای که جنگ‌ها روزه‌روز نامتقارن‌تر، دیجیتالی‌تر و رسانه‌ای‌تر می‌شوند، حرفه‌ای عمل کردن رسانه‌های ما ضرورتی حیاتی است. رسانه‌ای که خوب ببیند، درست بفهمد و شجاعانه روایت کند، نه تنها صدای مردم، که بخشی از سپر امنیت روانی جامعه خواهد بود.

▼ **روایتگر صادق و دقیق باشید**

در عالم ارتباطات و رسانه معمولاً یک اصل طلایی و بنیادین وجود دارد: روایتگری صادقانه، دقیق، شفاف و بی‌طرفانه باشد. بی‌بی‌سی در دستورالعمل‌های ویراستاری خود بر اصل بی‌طرفی را بر جسته کرده و تأکید کرده که خبرنگاران در زمان جنگ باید با دقت و منصفانه تحولات را گزارش کنند و طیف وسیعی از دیدگاه‌ها را منعکس کنند. یا اینکه روزنامه‌گاردین تأکید دارد که پوشش خبری باید از داستان‌سرایی احساسی و جهت‌دار کردن روایت‌ها به‌دلیل احتمال انحراف ذهنی مخاطبان در درک رویدادها خودداری کند. به همین ترتیب سی‌ان‌ان نیز بر زبان مبتنی بر واقعیت تأکید دارد. موضوع دیگر اجتناب رسانه‌ها از پروپاگاندا و دستکاری واقعیت‌ها تحت عناوینی مانند ملی‌گرایی یا دفاع از ایدئولوژی در مناطق جنگی است. نهادهای رسانه‌ای بزرگ صراحتاً روزنامه‌نگاران و خبرنگاران‌شان را از تبدیل شدن به بلندگویی هر یک از طرف‌های درگیر جنگ منع می‌کنند. این بدان‌معناست که در مناطق جنگی به‌دلیل کنترل‌های سختگیرانه‌تر یا دسترسی محدود، شفافیت در مورد شرایط گزارشگری الزامی است. بااینکه چنین گزاره‌هایی صحیح و ضروری است و سازمان‌های رسانه‌ای معتبر نیز بر استقلال و جانبداری‌نکردن تأکید دارند، تجربه‌های جنگ‌های اخیر و سوابق نه‌چندان قابل دفاع رسانه‌های بزرگ بین‌المللی در جنگ روسیه و اوکراین یا جنایت‌های اسرائیل علیه فلسطینیان، بنیادهای این اصل را سست‌تر از هر زمان دیگری کرده است. به‌رغم همه این‌ها، چنین اصلی همچنان به‌رسانه‌ها توصیه می‌شود.

▼ **راستی‌آزمایی و صحت‌سنجی کنید**

در شرایط جنگی، عملیات روانی و انتشار شایعات و اطلاعات نادرست، یکی از حربه‌های رایج طرفین درگیری است. از همین رو رسانه‌های راستی‌آزمایی چندمنبعی به یک رویه استاندارد تبدیل شده است. روتترز و آسوشیتدپرس از خبرنگاران و روزنامه‌نگاران‌شان می‌خواهند که حقایق را تا حد امکان با حداقل دومنبع معتبر تأیید کنند. گاردین در پروتکل‌های اتاق خبر خود به گزارشگران توصیه می‌کند که میزان اطمینان یا تأیید مرتبط با هر ادعا در پوشش خبری را مشخص کنند. از سوی دیگر، روزنامه‌نگاران جنگ اغلب به منابع محلی، مترجمان و شاهدان عینی وابسته هستند. با این حال، پروتکل‌های حرفه‌ای و اخلاقی تأکید دارند که این وابستگی مسئولیت دقت را کاهش نمی‌دهد و همه‌چیز را نمی‌توان به شاهدان عینی حاضر در محل واگذار کرد. درواقع مسئول درستی یا نادرستی محتوایی که منتشر می‌کنید، با شماس‌ت؛ نه منابع و شاهدان. پیش‌فرض مخاطبان نیز این است که خبر یا گزارش یا روایت را از شما می‌گیرند. برای مثال گاردین لازم می‌داند، گزارش‌هایی که به مشارکت‌کنندگان محلی وابسته

هستند، تا حد امکان از طریق بررسی‌های مستقل تأیید شوند. قانون طلایی این است: در شرایط جنگی هر چیزی را زود باور نکنید، تا از منابع خود و درستی موضوع مطمئن نشده‌اید، انتشار محتوا را عقب بیااندازید.

▼ **محتواهای خشونت‌دار را نشر ندهید**

در میدان منازعات و درگیری‌های جنگی، تصاویر، فیلم‌ها و گرافیک‌ها گاهی برای بیان واقعیت‌ها و گزارشگری صادقانه ضروری هستند اما باید در این موضوع باید با احتیاط زیاد استفاده شوند. روتترز بیان می‌کند که چنین تصاویری تنها در صورتی منتشر شوند که درک اساسی را افزایش دهند و باید همراه با هشدارهای محتوایی باشند. ویراستاران گاردین باید هر عکسی شامل اجساد، آسیب، نقص عضو و هر وضعیتی که نشان‌دهنده ترس، پریشانی، اضطراب، فشار روحی و روانی بر گروه‌های حساس به‌ویژه کودکان و سالمندان باشد، را برای انتشار مناسب نمی‌داند. بی‌بی‌سی نیازمند تأیید ویراستاری است و بر حفظ کرامت افراد در شرایط جنگی تأکید دارد، ترجیح می‌دهد به‌جای صحنه‌های مرگ نزدیک و در لحظه که احساسات افراد را جریحه‌دار می‌کند و منجر به تصمیم‌های شتابزده و هیجانی می‌شوند، پیامدهای پس‌از رویداد نشان داده شوند. چراکه در ارتباطات، احترام به قربانیان و حساسیت‌های مخاطبان کم‌از روایت و بیان وقایع ندارد. عکس‌ها و فیلم‌ها نباید قربانیان را غیرانسانی کنند یا رنج را به‌صورت هیجان‌انگیز نشان دهند. استانداردهای بصری آسوشیتدپرس هرگونه ویرایشی که واقعیت تصویر را تغییر دهد، ممنوع می‌کند. در صورت امکان، رضایت برای استفاده از فیلم‌ها و تصاویر قربانیان قابل شناسایی و زخمی‌شدگان به‌ویژه زنان و کودکان باید گرفته شود. اصل طلایی این است: اگر خبرنگار هستید یا شهروندی که بنا به هر دلیل دیگری دستی بر تولید محتوا در حوزه جنگ دارید، هر فیلم، عکس و تصویری را منتشر نکنید.

▼ **حفظ جان از هر چیزی بیشتر اهمیت دارد**

بسیاری از رسانه‌های جهانی دستورالعمل‌ها و سیاست‌های ایمنی قوی را برای اعضای هیئت‌تحریریه‌های خود اعم از خبرنگاران و گزارشگران، عکاسان و فیلمبرداران تدوین کرده‌اند. روتترز و آسوشیتدپرس منشور جهانی ایمنی روزنامه‌نگاران را تدوین کرده‌اند که شامل آموزش به نیروهای بخش‌های خبری خود متناسب با محیط و شرایط منازعه و جنگ است. تجهیزات محافظتیی، بیمه پزشکی و حمایت از سلامت روان و تماس بلادرنگ با مشاوران امنیتی در طول مأموریت‌ها، بخشی از راهبردهایی است که در این منشور گنجانده شده است. برنامه آموزشی داخلی شامل امنیت دیجیتال، ردیابی و موقعیت‌یابی ماهواره‌ای، حمایت و مراقبت